

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра менеджменту організацій

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 073 "Менеджмент"
на тему: «Управління ризиками діяльності торговельного підприємства»

Виконавець:

студент ФМОІТ

Іордек О.О. _____
/підпис/

Науковий керівник:

ст. викладач

Єсіна О.Г. _____
/підпис/

Одеса 2025

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах динамічного розвитку ринкових відносин, нестабільності економічного середовища (війна, невизначеність, політичні виклики) та високого рівня конкуренції питання ефективного управління ризиками набуває особливого значення для торговельних підприємств. Саме торгівля, як одна з найбільш чутливих до зовнішніх впливів галузей, потребує своєчасного виявлення та нейтралізації потенційних загроз, які можуть мати негативний вплив на фінансову стабільність, ділову репутацію та конкурентоспроможність компанії.

Здатність ідентифікувати ризики, оцінювати їхній вплив, розробляти превентивні та адаптивні заходи з мінімізації втрат – усе це є основою ефективного функціонування підприємств у сучасному бізнес-середовищі. Отже, дослідження процесів управління ризиками діяльності торговельного підприємства є актуальним і має прикладне значення для забезпечення його довготривалого розвитку.

Питанням управління ризиками присвячено значну кількість наукових праць як українських, так і зарубіжних дослідників. Серед українських науковців, які зробили вагомий внесок у розвиток теорії ризик-менеджменту, варто відзначити таких дослідників, як О. В. Терещенко, Г. О. Швиданенко, І. О. Кузнецова, В. В. Ковальчук, Н. О. Каверіна, С. М. Семенова, Р. М. Волчек, М. О. Усова, В. Цопа, В. М. Мороз, М. О. Кравченко, К. О. Бояринова, К. О. Копішинська та інших. Вагомий внесок у розвиток методології ризик-менеджменту зробили також і зарубіжні вчені: Пітер Бернстайн, Томас Х. Девенпорт, Роберт Каплан, Мішель Крухі, Генрі Мінцберг, Рассел Акофф та інші. Їхні роботи охоплюють як стратегічні аспекти управління ризиками, так й інструментарій оцінювання та мінімізації ризиків на підприємстві.

Разом з тим, вивчення наукових праць і дослідження практичної діяльності свідчать про недостатнє вивчення важливих аспектів, пов'язаних із вдосконаленням процесу управління ризиками на торговельних підприємствах.

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення системи управління ризиками торговельного підприємства. Для досягнення поставленої мети у роботі визначено такі завдання:

- дослідити поняття, сутність та особливості класифікації ризиків в управлінні підприємством;
- систематизувати методичний інструментарій оцінки ризиків торговельного підприємства;
- вивчити особливості побудови системи управління ризиками у діяльності торговельних підприємств;
- здійснити аналіз ринку торгівлі обладнанням для виробництва харчових продуктів в Україні;
- надати загальну економічну характеристику ПП «Мидас-А» та проаналізувати його систему ризик-менеджменту;
- обґрунтувати напрями вдосконалення системи управління ризиками на ПП «Мидас-А» та оцінити ефективність запропонованих заходів.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є господарська діяльність торговельного підприємства ПП «Мидас-А». Предметом дослідження є

сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів управління ризиками в діяльності торговельного підприємства ПП «Мидас-А».

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань у роботі було використано такі методи: метод системного аналізу; методи побудови таблиць, діаграм і графіків; статистичні методи дослідження, зокрема аналіз динаміки, середніх та відносних величин – з метою виявлення тенденцій змін основних показників діяльності підприємства; методи стратегічного аналізу – PEST, SNW-аналіз та матрицю Бостонської консультативної групи – для виявлення ризиків, які формуються зовнішнім та внутрішнім середовищем функціонування досліджуваного підприємства ПП «Мидас-А». Також було використано графічний метод – побудовано карти ризиків до та після впровадження запропонованих нами рекомендацій. Нами також використовувались методи інвестиційного аналізу – розрахунок чистої приведеної вартості та визначення терміну окупності інвестицій – для оцінки ефективності проєкту з виробництва мобільних зварюваних станцій для ЗСУ.

Інформаційну базу дослідження становлять:

- нормативні акти чинного законодавства України у сфері менеджменту, торгівлі та управління ризиками;
- внутрішня документація, звітність і статистичні дані торговельного підприємства ПП «Мидас-А»;
- наукові праці (статті, монографії, дисертації тощо) вітчизняних і зарубіжних учених;
- аналітичні матеріали, публікації в професійних виданнях з мережі Інтернет тощо.

Автором було взято участь у студентській конференції Одеського національного економічного університету (у квітні 2025 р.) та опубліковано тези:

Іордек О.О. Удосконалення управління ризиками торговельного підприємств. Матеріали підсумкової студентської конференції ФМОІТ, присвяченої 81-річчю визволення міста Одеси від фашистських загарбників (10-12 квітня 2025 р.). «Сучасні проблеми та перспективи розвитку економіки України в умовах військового стану». Одеса: ОНЕУ, 2025. 458 с., С. 130-132.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (58 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 81 сторінка. Основний зміст викладено на 73 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 13 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади управління ризиками на підприємстві**» проаналізовано сутність та надано характеристику класифікації ризиків в управлінні діяльністю підприємства. Систематизовано методичний інструментарій оцінки ризиків підприємства.

У другому розділі «**Оцінка системи ризик-менеджменту на ПП «Мидас-А»**» проаналізовано стан ринку обладнання для виробництва харчових продуктів в Україні. Надано загальну характеристику досліджуваного підприємства ПП «Мидас-

А», проаналізовано динаміку економічних показників діяльності підприємства, а також оцінено стан системи управління ризиками.

Для поповнення кваліфікованих кадрів, які формуватимуть конкурентоспроможність підприємства з позиції функціональної стратегії його розвитку, рекомендовано організувати навчання демобілізованих військових, які повернулися до мирного життя й шукають собі достойну професію. Також можливо залучати до роботи фахівців, які за віком перейшли межу 60 років й можуть виконувати складні завдання з інжинірингу та монтажу обладнання. Залучення саме зазначених категорій людей дозволить уникнути мобілізації кваліфікованого персоналу. Обґрунтовано доцільність організації виробництва мобільних зварюваних станцій для потреб ЗСУ силами досліджуваного підприємства. Результати інвестиційного аналізу показали, що зазначений захід є доцільним, оскільки його термін окупності складає 6 місяців й призведе до збільшення рентабельності реалізованих товарів на ПП «Мидас-А» з 4,8% до 14,7%, й катастрофічні ризики досліджуваного підприємства було нівельовано.

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження теоретичних і практичних аспектів управління ризиками у торговельній компанії, можемо підбити загальні висновки.

1. Ризик у діяльності торговельного підприємства є об'єктивним явищем, яке супроводжує всі господарські процеси, є наслідком як зовнішніх (економічних, політичних, правових), так і внутрішніх (організаційних, фінансових, кадрових) чинників. У торгівлі він особливо помітний через високу конкуренцію, чутливість до попиту й обмежену прогнозованість споживчої поведінки. Відтак, розуміння природи ризику є основою ефективного управління на всіх рівнях торговельного підприємства.

2. Класифікація ризиків сприяє їх систематизації та вибору адекватних механізмів управління. У роботі розглянуто ризики у сфері торгівлі, які можуть поділятися за джерелом походження, сферою виникнення, рівнем впливу та можливістю контролю. Серед найпоширеніших: фінансові, маркетингові, логістичні, кадрові та репутаційні ризики. Така класифікація дозволяє підприємствам не лише виявити потенційні загрози, а й розробити ефективні інструменти їх мінімізації. Системний підхід до класифікації ризиків дозволяє інтегрувати управління ними у загальну стратегію підприємства та створити підґрунтя для впровадження комплексної системи ризик-менеджменту.

3. Механізм управління ризиками включає послідовні етапи і має бути інтегрованим у загальну систему управління підприємством. Розглянуто класичний цикл управління ризиками, який складається з ідентифікації, аналізу, оцінки, вибору методів реагування, реалізації заходів та моніторингу. У торговельних компаніях важливо не лише виявляти ризики, але й оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Для цього доцільно поєднувати кількісні й якісні методи оцінки ризиків, залучати експертні оцінки та цифрові аналітичні інструменти. Ефективне управління ризиками має спиратися на регулярну переоцінку ризикового профілю підприємства,

оновлення сценаріїв реагування та формування ризик-орієнтованої культури управління.

4. Ринок обладнання для харчової промисловості в Україні демонструє поступове відновлення. Так, у 2024 році виробництво харчових продуктів зросло на 6,2% порівняно з 2023 роком. Попри вплив воєнних дій, триває підтримка українських виробників: у межах програми «5-7-9%» було видано понад 401 млрд грн кредитів. Одночасно, ризики пов'язані з інфляцією (12%), енергетичними збоями та зниженням населення до 34 млн осіб негативно впливають на попит. Однак такі фактори, як євроінтеграція, перевага локального виробника та цифровізація, створюють позитивні умови для розвитку підприємств цього сегменту, зокрема ПП «МІДАС-А».

5. ПП «Мидас-А» – це невелике підприємство (5 працівників), що спеціалізується на неспеціалізованій оптовій торгівлі за КВЕД 46.90, зі значною динамікою зростання фінансових результатів. Чиста виручка підприємства зросла з 278,8 тис. грн у 2022 до 6669,8 тис. грн у 2024, а валовий прибуток становив 1259,8 тис. грн у 2024. Частка власного капіталу у структурі балансу зросла до 87%, що свідчить про зміцнення фінансової стійкості. У підприємства є внутрішні ризики (залежність від імпорту, кадрові проблеми) та зовнішні (воєнні дії, інфляція). Система ризик-менеджменту є на стадії становлення. У роботі проведено PEST-аналіз, SNW-аналіз, побудовано карту ризиків і встановлено, що на підприємстві відсутня формалізована політика управління ризиками.

6. З метою зниження ризиків, автором запропоновано проєкт організації виробництва мобільних зварюваних станцій, спрямований на диверсифікацію бізнесу. Запропоновані заходи дозволяють мінімізувати стратегічні та фінансові ризики. У роботі доведено економічну ефективність проєкту з терміном окупності – 6 місяців. При цьому рентабельність реалізованих товарів на ПП «Мидас-А» зросте з 4,76% до 14,7%. Реалізація запропонованого проєкту не лише принесе прибуток підприємству, але й забезпечить українську армію важливими засобами для ремонту техніки, підвищуючи її обороноздатність.

АНОТАЦІЯ

Іордек О.О. «Управління ризиками діяльності торговельного підприємства». Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «073 Менеджмент».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2025.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти управління ризиками підприємств. Надано характеристику поняття, сутності та класифікації ризиків в управлінні підприємством. Систематизовано методичний інструментарій оцінки ризиків підприємства.

Проаналізовано стан ринку обладнання для виробництва харчових продуктів в Україні. Надано загальну характеристику досліджуваного підприємства ПП «Мидас-А», проаналізовано динаміку економічних показників діяльності підприємства, а також оцінено стан управління ризиками на досліджуваному підприємстві.

Запропоновано: для поповнення кваліфікованих кадрів, які формуватимуть конкурентоспроможність підприємства з позиції функціональної стратегії його розвитку, доцільно організувати навчання демобілізованих військових, які повернулися до мирного життя й шукають собі достойну професію. Також можливо залучати до роботи фахівців, які за віком перейшли межу 60 років й можуть виконувати складні завдання з інжинірингу та монтажу обладнання. Залучення саме зазначених категорій людей дозволить уникнути мобілізації кваліфікованого персоналу. Обґрунтовано доцільність організації виробництва мобільних зварюваних станцій для потреб ЗСУ силами досліджуваного підприємства. Результати інвестиційного аналізу показали, що зазначений захід є доцільним, оскільки його термін окупності складає 6 місяців й призведе до збільшення рентабельності реалізованих товарів на ПП «Мидас-А» з 4,8% до 14,7%, й катастрофічні ризики досліджуваного підприємства було нівельовано.

Ключові слова: управління ризиками, торговельне підприємство, SNW-аналіз, матриця BCG, карта ризиків.

ANNOTATION

Iordak O.O. «Risk management in the operations of a trading enterprise». Qualification work for obtaining a bachelor's degree in the specialty «073 Management».

Odessa National Economic University – Odessa, 2025.

The thesis examines the theoretical aspects of enterprise risk management. It provides a definition, explores the essence and classification of risks in enterprise management, and systematizes the methodological tools used to assess business risks.

The state of the food processing equipment market in Ukraine is analyzed. A general overview of the studied enterprise, PE «Midas-A» is presented, including an analysis of the dynamics of the company's economic indicators and an assessment of the current state of risk management within the enterprise.

The following recommendations are proposed: to strengthen the company's workforce – which plays a key role in ensuring competitiveness through the lens of its functional development strategy – it is advisable to organize training programs for demobilized military personnel who have returned to civilian life and are seeking dignified employment. Additionally, specialists over the age of 60 can be recruited to handle complex engineering and equipment installation tasks. Involving these categories of individuals will help mitigate the risk of mobilization among qualified personnel. The feasibility of launching the production of mobile welding stations for the needs of the Armed Forces of Ukraine by PE «Midas-A» is substantiated. Investment analysis results show that this initiative is viable, with a payback period of 6 months and the potential to increase the company's product profitability from 4.8% to 14.7%, while simultaneously mitigating catastrophic risks faced by the enterprise.

Keywords: risk management, trading enterprise, SNW analysis, BCG matrix, risk map.